

Aftale om Vækstplan for Bornholm 2014 mellem regeringen, Bornholms Vækstforum og Bornholms Regionskommune

11. december 2014

Bornholm er en del af Danmark, men vækstmulighederne og udfordringerne er anderledes end i resten af landet. Derfor ønsker Regeringen i samarbejde med Vækstforum Bornholm og Bornholms Regionskommune at iværksætte en særskilt vækstplan for Bornholm.

Turismeerhvervet har vist, at et traditionsrigt erhverv på Bornholm kan lave nye succeser. Folkemødet på Bornholm er et godt eksempel. Det samme gælder fødevarerhvervet. Få steder i Danmark uden for de større byer er der kommet så mange gode restauranter som på Bornholm. Udviklingen hænger tæt sammen med den stærke bornholmske tradition inden for kvalitetsfødevarer, hvor der produceres alt fra bornholmergris, øl, korn- og mejeriprodukter til fiskekonserves. Denne vækstplan bygger videre på de muligheder, der findes på øen.

Bornholm ligger centralt i Østersøen, men alligevel sejler 9 ud af 10 krydstogtskibe forbi Bornholm på vej mellem København og Skt. Petersborg, fordi der blandt andet mangler havnefaciliteter på Bornholm. Der kan også være et potentiale inden for kvalitetsfødevarer. Mange forbrugere efterspørger kvalitetsfødevarer med en lokal historie, samtidig har de bornholmske producenter af kvalitetsfødevarer vanskeligt ved at få deres varer afsat i de danske supermarkeder. Det skal vi gøre noget ved.

En særlig indsats for Bornholm er vigtig, fordi Bornholm er udfordret af sin isolerede placering midt i Østersøen. I den sammenhæng har særligt to ting stor betydning: transport og adgangen til uddannelse. Transporten til og fra øen vil alt andet lige altid være dyrere sammenlignet med andre steder i Danmark, men gode transportforbindelser er vigtige for både erhvervsliv og borgere, som er afhængige af, at gods og turister kan transporteres til og fra Bornholm, og at der er gode pendlingsmuligheder. På uddannelsessiden betyder den isolerede placering, at mange unge er nødt til at forlade øen for at studere, fordi kun få videregående uddannelser udbydes på Bornholm. Derfor er det vigtigt, at der er gode folkeskoler, ungdomsuddannelser og videregående uddannelser, der gør det attraktivt for familier at bosætte sig på Bornholm og sikre Bornholm den nødvendige kvalificerede arbejdskraft.

Regeringen har som mål at øge beskæftigelsen med 150.000 personer i den private sektor i perioden 2013-2020. Målet skal nås via konjunkturopretning og en række strukturelle reformer af arbejdsmarkedet, hvoraf hovedparten nu er gennemført. Bedre konjunkturer og den nationale reformindsats kommer også Bornholm til gode. Hvis effekterne ellers følger befolkningens fordeling i dag, svarer det til op til 1.000 flere beskæftigede på Bornholm, hvoraf omkring halvdelen følger af bedre konjunkturer.

Aftalen om slagteriet i Rønne i foråret viste, at det er muligt at skabe løsninger på Bornholm. Med aftalen lykkedes det at bevare knap 200 arbejdspladser på slagteriet og et betydeligt antal arbejdspladser i følgeerhverv på Bornholm.

Med denne vækstplan ønsker Regeringen, Bornholms Regionskommune og Vækstforum Bornholm at skabe grundlaget for, at virksomhederne kan skabe yderligere 200 arbejdspladser på Bornholm frem mod 2020. Det er vækstplanens sigtelinje, at:

Der skabes grundlag for, at virksomhederne kan etablere 200 nye arbejdspladser på Bornholm som følge af initiativerne i denne vækstplan. Samtidig får Bornholm også gavn af bedre konjunkturer og den nationale vækst- og reformindsats, som kan skabe grundlaget for, at virksomhederne kan etablere op til 1.000 nye arbejdspladser frem mod 2020.

Med vækstplanen gennemføres og videreføres en række indsatser inden for fem hovedområder:

- Ny vækst i fødevareerhvervet på Bornholm
- Krydstogturisme og maritime services
- Billigere færgebetjening af Bornholm
- Adgang til kvalificeret arbejdskraft og gode uddannelsesmuligheder
- Virksomheden i centrum – en styrket erhvervsfremmeindsats

At lykkes med initiativerne vil kræve en solid indsats og et godt samspil mellem stat, Bornholms Regionskommune, Vækstforum Bornholm og private investorer med interesse i at skabe arbejdspladser på Bornholm.

1. Ny vækst i fødevareerhvervet på Bornholm

Bornholm har en veludviklet fødevareklynge bestående af blandt andet primærsektor, slagteriproduktion og lokale producenter af en bred vifte af fødevarer. Blandt fødevareklyngens styrker er produktionen af kvalitetsfødevarer og samspillet med turismeindsatsen på øen.

1.1 Modernisering af slagteriproduktionen på Bornholm

Som led i moderniseringen og udviklingen af slagteriproduktionen på Bornholm indgik NNF og DI i juni 2014 en aftale om at etablere et medarbejderinvesteringsselskab, DI og NNF har aftalt, at der etableres et medarbejderinvesteringsselskab, hvorigennem slagterimedarbejderne investerer 3,5 pct. af deres bruttoløn i produktionsanlæg, drift og vedligehold af slagteriet i Rønne med henblik på at sikre en mere omkostningseffektiv produktion. Medarbejderne bliver medejere i medarbejderinvesteringsselskabet med hver en andel svarende til de indskudte lønmidler. Regeringen har i [oktober 2014] fremsat Lov om medarbejderinvesteringsselskaber mv., der sætter rammerne for det nye medarbejderinvesteringsselskab.

Som led i den samlede moderniserings- og udviklingspakke for slagteriproduktion på Bornholm har regeringen herudover med hjemmel i Lov om erhvervsfremme og regional udvikling givet tilsagn om op til 1 mio. kr. årligt i fem år til investeringer, der kan understøtte en rentabel produktion, samt reserveret ca. 200.000 kr. årligt i aftaleperioden fra Den Europæiske Socialfond til kompetenceudviklingsprojekter for medarbejderne på slagteriet.

Samtidig muliggør opdateringen af omregningsfaktoren for dyreenheder en forøgelse af antallet af slagtesvin på Bornholm og understøtter dermed slagteriproduktionen på øen. Opdateringen giver mulighed for at øge produktionen af slagtesvin med det samme udbringningsareal, hvis der er godkendelse eller tilladelse fra kommunen til produktionsudvidelsen. Opdateringen skal ses i lyset af, at dansk landbrug gennem de seneste år har forbedret foderoptaget i husdyrproduktionen. Det gælder særligt producenterne af slagtesvin, hvorfor der udskilles mindre kvælstof til miljøet pr. produceret slagtesvin. Derfor er omregningsfaktoren for dyreenheder indenfor alle husdyrproduktioner blevet opdateret, hvilket giver potentiale for produktion af op til 1,5 mio. flere slagtesvin på landsplan med de nuværende udbringningsarealer på bedrifter med slagtesvin.

Regeringen har endvidere fra 2015 sikret, at også bornholmske landmænd vil blive omfattet af det særlige tilskud til landmænd på små øer. Tilskuddet skal afhjælpe at fragt af slagtedy, afgrøder, foder og gødning er dyrere for landmænd, som bor på øer uden broforbindelse. Tilskuddet forventes at udgøre 475 kr. pr. ha, men satsen vil afhænge af det samlede antal ansøgere til puljen. Den endelige støttesats kendes derfor først efter ansøgningsfristens udløb. På Bornholm kan ca. 20.000 ha. få ø-støtte.

Senest har regeringen besluttet, at man vil muliggøre en hurtigere indfasning af spildevandsmodellen til gavn for de store vandforbrugende virksomheder. Dette vil også bidrage til at forbedre vilkårene for bl.a. slagteriproduktionen på Bornholm.

Bedre rammer for svineproduktionen på øen

Initiativer:

- **Opdatering af omregningsfaktor for dyreenheder i husdyrhold i Vækstplan Fødevarer giver mulighed for øget produktion af svin på Bornholm**
- **Tilskud til landmænd på Bornholm, som afhjælper ekstraomkostninger til fx fragt af slagtedyr, føder, afgrøder og gødning til bornholmske landmænd**
- **Mulighed for fremrykning af spildevandsmodellen til gavn for store vandforbrugende virksomheder**

1.2 Partnerskab om udvikling, afsætning og markedsføring af kvalitetsfødevarer

For at styrke udviklingen og afsætningen af kvalitetsfødevarer på Bornholm tager regeringen i samarbejde med vækstforum Bornholm og Bornholms Regionskommune initiativ til, at der etableres et partnerskab om udvikling af kvalitetsfødevarer på Bornholm. Partnerskabet skal bestå af private aktører inden for fødevarerproduktion, råvareproducenter og restaurationsbranchen. Partnerskabet skal sætte fokus på udvikling og afsætning af nye kvalitetsfødevarer med afsæt i de råvarer, der er tilgængelige på øen. Regeringen vil afsætte 5 mio. kr. til partnerskabet.

Partnerskabet om udvikling af kvalitetsfødevarer kan blandt andet igangsætte aktiviteter inden for følgende områder:

- **Øget produktudvikling på Bornholm med afsæt i lokale råvarer.** Partnerskabet får til opgave at igangsætte konkrete initiativer, der kan styrke produktudviklingen af kvalitetsfødevarer med afsæt i de lokale råvarer på Bornholm:
 - I forlængelse heraf kan partnerskabet i samarbejde med Bornholms Vækstforum vurdere behovet for at tilbyde fødevarerproducenterne et kompetenceløft med afsæt i virksomhedernes kompetenceprofiler, fx i form af rådgivning om omlægning af produktion.
- **Styrke rammerne for afsætning af bornholmske fødevarer.** Partnerskabet skal igangsætte tiltag, der styrker samspillet mellem aftagere og producenter af bornholmske kvalitetsfødevarer, så afsætning af produktionen sikres og leverancesikkerheden forbedres:
 - Det kunne ske fx gennem etableringen af en fælles it-platform og dertilhørende pakkehal, som kan muliggøre en let og overskuelig adgang for købere fra både ind- og udland til de bornholmske leverandører, samtidig med at de kan bidrage til at udvide kundegrundlaget for de bornholmske leverandører

Samtidig er adgangen til detailhandlen ofte begrænset for små leverandører, da de store kæder ofte kræver store investeringer fra leverandørernes side til fx markedsføring.

- En øget indsats for afsætningen af bornholmske varer i detailhandelen kan realiseres i samarbejde mellem partnerskabet, de lokale fødevarerproducenter og detailbranchen, fx ved at følge op på COOPs indsats for at støtte mindre fødevarerproducenter og lokale kvalitetsprodukter og afdække muligheden for at udbrede denne model til resten af detailhandelen.
- **Iværksætterkonkurrence på fødevarerområdet.** For at styrke det bornholmske iværksætermiljø inden for fødevarerområdet afholder partnerskabet:
 - iværksætterkonkurrencer, fx med acceleratorforløb, hvor nye virksomheder bliver rådgivet om afsætning, pakning, kommercialisering og markedsføring. Konkurrencen har til formål at tiltrække nye lovende iværksættere fra både ind- og udland til øen, hvilket vil styrke fødevarerområdet som helhed, ligesom det vil skabe opmærksomhed om øens fødevarerklunge.
- **Mere offensiv markedsføringsindsats.** Partnerskabet får til opgave i regi af fx FOOD at iværksætte konkrete tiltag, der kan styrke markedsføringsindsatsen over for vores nabolande samt det danske marked med henblik på, at øge kendskabet til de bornholmske fødevarer og dermed øge afsætningen.
 - Det kan fx være i form af journalistture, besøgsprogrammer samt en målrettet fødevarerhjemmeside, som kan guide turisterne til de mange store madoplevelser på Bornholm.

- **Øget kvalitet i restaurationsbranchen.** Restaurationsbranchen er et udstillingsvindue for kvaliteten af fødevarerproduktionen på Bornholm, og høj kvalitet i den bornholmske restaurationsbranche vil styrke både turisme – og fødevarerhvervet på øen.
 - Vækstforum Bornholm understøtter i samarbejde med FOOD, at der i løbet af 2014 igangsættes et projekt med fokus på bedre madoplevelser til turisterne i områder uden for de større byer. Viden fra regionale indsatser indgår i en større og ambitiøs fælles satsning. Mad- og spiseoplevelser er et centralt element for tiltrækningen af turister uden for de større byer. Ved at sætte fokus på dette element og facilitere et kvalitetsløft af spiseoplevelserne kan man være med til at fastholde og understøtte en positiv turismeudvikling.

Bornholm skal være en attraktiv kvalitetsfødevarer-ø.

Initiativ:

Der etableres et partnerskab om udvikling af kvalitetsfødevarer på Bornholm med deltagelse af centrale private aktører. Partnerskabet skal blandt andet:

- **Skabe øget produktudvikling på Bornholm med afsæt i lokale råvarer.**
- **Styrke rammerne for afsætning af bornholmske fødevarer**
- **Iværksætterkonkurrence på fødevarerområdet**
- **Mere offensiv markedsføringsindsats**
- **De bornholmske restaurationer tilbydes et kvalitetstjek.**

1.3 Akvakultur på Bornholm

Efterspørgslen på verdensmarkedet kræver flere fisk, end der kan fanges bæredygtigt i havene. Det giver store vækstperspektiver for akvakultursektoren i de kommende år. Akvakultur giver dog anledning til andre miljømæssige udfordringer på grund af udledningen af næringsstoffer, medicinrester mv. fra produktionen.

Bornholm har potentiale inden for akvakultur i kraft af de erfaringer, som allerede er gjort på øen indenfor akvakultur og fiskeri generelt. Det første forsøg med havbrugsproduktion af regnbueørred ved Bornholm er gennemført i mindre skala i 2014, og der opdrættes fiskeyngel i det bornholmske lakseklækkeri lokaliseret på Nexø havn. Udfordringen er imidlertid det næringsstofoverskud, som havbrug medfører i det omgivende havmiljø, hvorfor tilladelser typisk gives under forudsætning af kompensation for næringsstofudledningen, hvilket er vanskeligt i det mindre salte vand ved Bornholm.

Etableringen af akvakultur ved Bornholm vil kunne have en vis positiv effekt på beskæftigelsen både i forbindelse med akvakulturanlægget og i følgeerhverv, fx ved lokal forarbejdning og forædling af de opdrættede fisk.

Undersøge mulighederne for at udvikle akvakulturproduktionen på Bornholm

Initiativer:

- **Regeringen vil gennem blandt andet støtte til innovation og udvikling af teknologi arbejde inden for eksisterende støtteordninger for at muliggøre etablering af akvakulturproduktion ved Bornholm og i de øvrige danske farvande under hensyntagen til havmiljøet**
- **Regeringen vil inden for rammerne af den kommende akvakulturstrategi gennemføre et servicetjek af administrationsgrundlaget for akvakultursektoren i løbet af 2015, herunder afdække reguleringsmæssige barrierer for etablering af akvakulturproduktion frem mod sommeren 2015.**

2. Krydstogtturisme og maritime services

Rønne Havn har potentialet til at blive endnu vigtigere omdrejningspunkt for erhvervsudviklingen på øen særligt inden for krydstogtturisme, sand- og granitproduktion samt udslibning og servicering af havvindmøller. Realiseringen af potentialet kræver dog en udbygning af havnen, så det bliver muligt for de store krydstogt- og fragtskibe at lægge til.

I dag sejler 9 ud af 10 krydstogtskibe uden om Bornholm på deres vej fra København til Skt. Petersborg, fordi de store krydstogtskibe blandt andet ikke kan lægge til i Rønne Havn. Krydstogtturismen er et voksende marked, og Østersøen udgør i dag det 3. største krydstogtsmål i verden. Danmark har siden 2005 oplevet en fordobling af antallet af krydstogtgæster. Internationale krydstogtorganisationer og -rederier vurderer, at Bornholm har et stort potentiale for at få del i væksten, hvis havnen udbygges. Bornholm er blandt andet attraktiv, fordi øens geografiske placering gør det muligt for rederierne at reducere omkostninger til brændsel ved at 'slow-steame' om natten fra, fx København, Stockholm eller Kiel, hvor de fleste krydstogter starter eller slutter. Dette bliver særligt relevant fra 2015, hvor EU skærper kravene til svovludledningen i Østersøen.

Bornholms erhvervsliv kan reducere transportomkostningerne og øge deres konkurrenceevne, hvis større fragtskibe kan lægge til i havnen, særligt inden for eksport af sand og granitskærver, hvor omkostningerne ved transport udgør 33 pct. af produktionsværdien. Udbygningen kan også give Bornholm mulighed for at fungere som udskibnings- og servicehavn i forbindelse med etableringen af en række havvindmølleparker, herunder Kriegers Flak i den sydlige del af Østersøen frem mod 2022. Rønne Havn A/S har etableret *Offshorecenter Bornholm* bestående af en klynge af virksomheder, som vil kunne servicere havvindmølleparkerne, ligesom der i samarbejde med Campus Bornholm arbejdes på at tilbyde de nødvendige kurser og uddannelser.

Regeringen vil understøtte Bornholms Regionskommunes indsats for at udvikle krydstogtturismen og erhvervsudviklingen ved en udbygning af Rønne Havn og tager derfor følgende initiativer:

- Erhvervs- og Vækstministeriet udarbejder i 2014 - i samarbejde med Bornholms Regionskommune og Rønne Havn A/S - en business case, hvor potentialer og risiko forbundet med anlægsprojektet samt havnens forventede rentabilitet kortlægges med henblik på at tilvejebringe et detaljeret beslutningsgrundlag for potentielle private investorer. I den forbindelse skal mulighederne for en etapevis udbygning også undersøges.
- Erhvervs- og Vækstministeriet går sammen med Bornholms Regionskommune og Rønne Havn A/S i dialog med relevante parter for at afdække private finansieringsmuligheder samt eventuelle barrierer for privat medfinansiering til udbygningen af Rønne Havn.

Der arbejdes på at afdække private finansieringsmuligheder til en udbygning af Rønne Havn.

Initiativer:

- **Regeringen, Bornholms Regionskommune og Rønne Havn A/S udarbejder i 2014 en business case og undersøger mulighederne for en etapevis udbygning af havnen**
- **Regeringen, Bornholms Regionskommune og Rønne Havn A/S går i dialog med private investorer om at afdække private finansieringsmuligheder**

2.2 Vækstplan for dansk turisme

Turisme spiller en vigtig rolle for Bornholms udvikling. Bornholm havde 1,3 millioner overnatninger og en turismeomsætning på 1,9 mia. kr. i 2013. Turismen på Bornholm dækker både over kyst-, natur-, og fødevareturisme, hvor Bornholm allerede har betydelige styrker samt nyere områder som krydstogtturisme, hvor turismeindsatsen kan styrkes yderligere. Turismeindsatsen på øen har derfor gode muligheder for også i fremtiden at have væsentlig betydning for vækst og beskæftigelse på øen.

Regeringen har lanceret en vækstplan for dansk turisme med en række konkrete initiativer, der skal bidrage til at skabe vækst og beskæftigelse i dansk turisme og tiltrække flere turister til Danmark.

For at indfri potentialet for turismen gennemføres en ny organisering af den offentlige turismefremmeindsats i Danmark forankret i en ny lov om dansk turisme. Der etableres et nationalt turisforum, der skal udvikle en fælles national strategi for dansk turisme, herunder for krydstogtturismen i Danmark.

Udviklingsindsatsen samles fremover i tre udviklingsselskaber for kyst- og naturturismen, erhvervs- og mødeturismen. Udviklingsselskabet Dansk Kyst- og Naturturisme får ansvaret for at udvikle kyst- og naturturismen i hele Danmark. Selskabet får blandt andet til opgave at etablere et Østersøpartnerskab, der skal bidrage til at udnytte turismepotentialet ved den danske Østersø. Bornholms Regionskommune kan vælge at deltage i Østersøpartnerskabet.

Flere undersøgelser viser, at turisterne i dag efterspørger bedre faciliteter og rammer til at nyde naturen og et bredere udbud af aktiviteter og oplevelser ved de danske kyster. Regeringen og Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti har derfor aftalt, at der igangsættes en forsøgsordning, der for udvalgte destinationer skal give mulighed for etablering af perspektivrige og bæredygtige fysiske turismeprojekter til fremme af dansk kyst- og naturturisme. Alle kommuner med kyst- og naturturisme vil blive inviteret til at indsende ansøgninger om projekter til forsøgsordningen.

Da kultur- og naturattraktioner er et vigtigt grundlag for øens turismeerhverv, vil regeringen yderligere sammen med en AP Møller og hustrus fond og regionskommunen udvikle et besøgscenter ved Bornholms største turistattraktion Hammershus.

Tiltrække flere turister til Danmark.

Initiativer:

- **Etablering af et Østersøpartnerskab, der skal bidrage til at udnytte turismepotentialet ved den danske Østersø**
- **Forsøgsordning, der giver udvalgte destinationer mulighed for etablering af perspektivrige og bæredygtige fysiske turismeprojekter til fremme af dansk kyst- og naturturisme**
- **Nyt besøgscenter ved Hammershus**

3. Billigere færgebetjening af Bornholm

Færgebetjeningen af Bornholm er helt afgørende for det bornholmske erhvervsliv, som er afhængig af at kunne få varer til og fra øen. Derfor har regeringen og aftalepartierne (V, K, SF, DF og E) med Vækstpakken fra 2014 indgået aftale om lavere færgetakster for godstransport til og fra øerne med henblik på at understøtte erhvervsudviklingen i ø-samfundene. Der afsættes en årlig ramme på 50 mio. kr. i 2015 og 125 mio. kr. årligt fra 2016 og frem til en permanent nedsættelse af færgetaksterne for erhvervstransport til og fra øerne. Ordningen omfatter de små øer samt Fanø, Læsø, Samsø, Ærø og Bornholm. Initiativet udmøntes med en model, hvor der ydes øremærkede tilskud til at nedsætte godstaksterne ekskl. vareafgift med i gennemsnit 80 pct.

Bedre færgetransport for det bornholmske erhvervsliv.

Initiativer:

- **Med aftalerne om vækstpakke 2014 nedsættes færgetaksterne for godstransport permanent på ruterne Rønne-Ystad og Rønne-Køge**

4. Adgang til kvalificeret arbejdskraft og gode uddannelsesmuligheder

Hvis Bornholm fremadrettet skal være et attraktivt sted at drive virksomhed, er det nødvendigt at sikre virksomhederne adgang til kvalificeret arbejdskraft.

4.1 Adgang til kvalificeret arbejdskraft

En væsentlig forudsætning for at skabe vækst og beskæftigelse på Bornholm er, at virksomhederne har adgang til en velkvalificeret arbejdsstyrke. Størrelsen og sammensætningen af det bornholmske arbejdsudbud sammenholdt med uddannelses- og efteruddannelses tilbuddene på øen er en udfordring, når virksomhederne skal sikres adgang til de rette kompetencer.

Det er en fælles opgave for erhvervs-, beskæftigelses- og uddannelsessystemet at sikre, at virksomhedernes kompetencebehov imødekommes, så de grundlæggende forudsætninger for vækst er til stede i virksomhederne. Uddannelsesindsatsen skal afspejle virksomhedernes reelle kompetencebehov. Bornholm skal være en rollemodel for en efterspørgselsdrevet uddannelsesindsats. Det kan fx ske gennem en koordineret virksomhedsindsats på tværs af erhvervs-, beskæftigelses- og uddannelsessystemet. Her kan Region Midtjyllands gode erfaringer på området inddrages. I Region Midtjylland indgås der tværgående forpligtende strategiske partnerskaber, hvor der opstilles mål for at styrke "kompetenceforsyningen" på kort og langt sigt. Målene opstilles med udgangspunkt i den regionale erhvervsstruktur, virksomhedernes efterspørgsel efter kompetencer samt udviklingen på arbejdsmarkedet. Et større tværgående samarbejde sikres også gennem Midtjysk ErhvervsudviklingsAkademi, som videreuddanner konsulenter fra erhvervs-, uddannelses- og beskæftigelsessystemerne i regionen.

Uddannelse og kompetenceudvikling foregår i det ordinære uddannelsessystem og efteruddannelsessystemet og varetages af såvel uddannelsesinstitutioner som VEU-centre. Indsatsen koordineres i et betydeligt omfang regionalt og lokalt blandt andet gennem de nye regionale arbejdsmarkedsråd, vækstfora og VEU-centrene. Det skal her bemærkes, at der som følge af reformen af beskæftigelsesindsatsen oprettes et regionalt arbejdsmarkedsråd (RAR) for Bornholm.

Regionalt og lokalt er der i dag blandt andet via socialfonden gode muligheder for at iværksætte initiativer på tværs af erhvervs-, beskæftigelses- og uddannelsessystemet, der adresserer særlige kompetenceudfordringer i lokalområdet. Regeringen og Vækstforum Bornholm ønsker at styrke det tværgående samarbejde ved at videreudvikle det virksomhedsrettede fokus i kompetenceindsatsen via nedenstående initiativer:

- *Bedre rammer for en koordineret virksomhedsrettet indsats.* Erhvervs- og Vækstministeriet, Undervisningsministeriet, Uddannelses- og Forskningsministeriet samt Beskæftigelsesministeriet nedsætter en arbejdsgruppe, der i dialog med vækstforum, VEU-centre og de nye regionale arbejdsmarkedsråd senest i foråret 2015 udarbejder et beslutningsgrundlag for at styrke samarbejdet om den virksomhedsrettede kompetenceindsats. Beslutningsgrundlaget omfatter blandt andet:
 - Fælles analyser og kortlægning af arbejdsmarkedets kompetencebehov.
 - Tilrettelæggelse af tilbud på baggrund af virksomhedernes behov: Med afsæt i analyser og det virksomhedsopsøgende arbejde kan man tilrettelægge konkrete uddannelsestilbud til virksomhederne.
 - Videndeling blandt medarbejdere i de tre systemer, der kan bidrage til at sikre at virksomhederne får den samme høje service uanset, hvilket system de er i kontakt med.
- *Styrket indsats for at unge og voksne har de kompetencer, virksomhedernes efterspørger.* Undervisningsministeriet og vækstforum vil fra 2015 samarbejde om konkrete initiativer blandt andet i regi af Den Europæiske Socialfond, der kan understøtte:
 - Kompetenceløft til ufaglærte, fx via samarbejder om opkvalificering af ufaglærte til faglærte og målrettet efteruddannelse
 - At flere gennemfører en erhvervsuddannelse. Projekterne kan fx omhandle unge på vej ind eller i erhvervsuddannelsessystemet, flere virksomhedspraktikker og talentudvikling og iværksætterier, der kan gøre erhvervsuddannelserne mere attraktive og mindske frafaldet.
 - Styrket innovation og anvendelsesorienteret undervisning i de gymnasiale uddannelser i samspil med det lokale erhvervsliv.

Bedre adgang til kvalificeret arbejdskraft.

Initiativer:

- **Bedre rammer for en koordineret virksomhedsrettet indsats på tværs af erhvervs-, beskæftigelses- og uddannelsessystemet.**
- **Styrket indsats for at unge og voksne har de kompetencer, virksomhedernes efterspørger.**

4.2 Uddannelse til alle

En af Bornholm største udfordringer er manglen på kvalificeret arbejdskraft. Samtidig efterspørges stadig mere kvalificeret arbejdskraft til ledige og nye stillinger.

Projekt "Uddannelse til alle" har til formål at kvalificere den bornholmske ungdom til at deltage aktivt på arbejdsmarkedet. Projektets overordnede mål er, at 95 pct. af hver bornholmsk årgang skal kvalificere sig til arbejdsmarkedet eller videregående uddannelse gennem en ungdomsuddannelse og at 60 pct. af hver bornholmsk årgang skal gennemføre en videregående uddannelse.

Der er tale om et markant regionalt projekt, der tager fat hele vejen rundt, fra indsatsen i grundskolen, der tidligt sætter ind overfor skoletrætte og udsatte unge, til sikring af overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse, til styrkelse af overgangen til en videregående uddannelse og til særlige indsatser målrettet unge ledige uden en kompetencegivende uddannelse. Konkret skal projektet bidrage til at skaffe flere praktikpladser på Bornholm, dimensionere erhvervsuddannelserne inden for udvalgte brancher og styrke koordinationen mellem forskellige praktikpladser. I projektet er der ligeledes fokus på udvikling af nye pædagogiske metoder og indsatser på ungdomsuddannelsesniveau og på samspillet mellem kommune, erhvervsliv og uddannelsesinstitutioner med særligt fokus på udvikling af en regional netværksmodel samt styrkelse af erhvervsuddannelserne.

Projektet er støttet med samlet ca. 20 mio. kr. fra Den Europæiske Socialfond. Der afsættes yderligere 1 mio. kr. fra EU's strukturfondsmidler til projektet til videreudvikling af aktiviteterne og gennemføre forløb i en større skala end Bornholms Regionskommune ellers ville gøre.

Styrke kompetencerne hos den bornholmske ungdom.

Initiativer:

- **Projekt "uddannelse til alle" støttes med yderligere 1 mio. kr. til at videreudvikle aktiviteter og gennemføre forløb i en større skala end Bornholms Regionskommune ellers ville gøre.**

4.3 Bedre muligheder for videreuddannelse på Bornholm

Regeringen, Bornholms Regionskommune og Bornholms Vækstforum er enige om, at opretholdelsen af et udbud af videregående uddannelser samt social- og sundhedsuddannelser (SOSU) på Bornholm er afgørende både af hensyn til øens uddannelsessøgende befolkning og af hensyn til arbejdsmarkedets adgang til kvalificeret arbejdskraft. Derfor er parterne enige om, at alle Bornholms videregående uddannelser skal samlokaliseres på Campus Bornholm.

Campus Bornholm er en fysisk sammenlægning af øens ungdoms-, voksen-, videregående- og efteruddannelser i et fælles byggeri, som skal udvikle rammerne for uddannelserne samt opretholde og videreudvikle undervisningsmiljøet. Det kommende byggeri skal efter planen stå klart i 2017. Byggeprojektet forudsætter godkendelse i Folketingets Finansudvalg.

Bedre mulighed for uddannelse på Bornholm ved understøttelse af uddannelsesmiljøerne.

Initiativer:

- **Det kommende byggeri til Campus Bornholm udvides med plads til et uddannelsesmiljø for voksne.**
- **Professionsbacheloruddannelserne og SOSU-uddannelserne flytter til det nye campus, som forventes klar 2017.**
- **Campus Bornholm får via lejeindtægter dækning for alle budgetterede udgifter til opførelse af byggeriet.**

5. Virksomheden i centrum - en styrket erhvervsfremme indsats

Den lokale erhvervsservice og myndighedsbehandling er helt afgørende for virksomhedernes vækst. Ved at samle den kommunale erhvervsservice og myndighedsbehandling under et tag har Bornholms Regionskommune taget første spadestik til at gøre det lettere at være virksomhed på Bornholm.

Regeringen og KL har i regi af Økonomiaftalen for 2015 aftalt, at man vil følge op på implementeringen af de anbefalinger til en styrket virksomhedsrettet kommunal service. I anbefalingerne blev der blandt andet lagt vægt på vigtigheden af at prioritere den basale erhvervsservice i form af vejledning, information og kursusaktivitet for virksomhederne med henblik på at styrke virksomhedernes vækstpotentiale.

5.1 60 mio. kr. til bedre bredbånd på Bornholm

Regeringen har i regi af aftalerne om vækstplan DK fra 2013 afsat 60 mio. kr. til bedre bredbånd på Bornholm. Midlerne vil give bornholmerne et markant løft i adgangen til hurtigt bredbånd, som kan bidrage til øget vækst og udvikling på Bornholm – det gælder både borgere, virksomheder og sommerhusejere på øen. Udrulningen af bredbånd vil også kunne skabe vækst og beskæftigelse i relevante følgeerhverv.

Bedre bredbånd på Bornholm.

Initiativer:

- **Der er afsat 60 mio. kr. i forbindelse med aftalerne om Vækstplan DK til bedre bredbånd på Bornholm.**

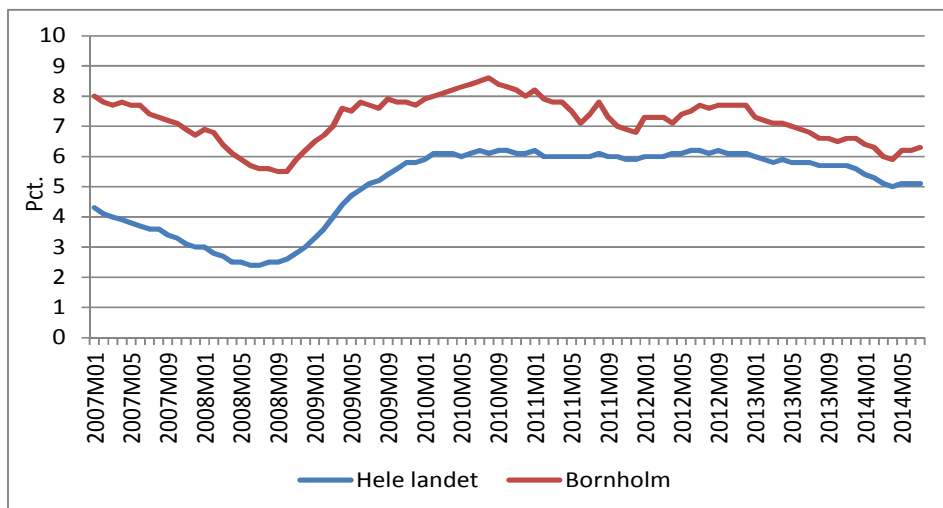
Bilag 1. Fakta om vækst, beskæftigelse og erhverv på Bornholm i dag

Vækst og beskæftigelse i de bornholmske virksomheder har afgørende betydning for den samlede økonomiske udvikling for øen.

Beskæftigelse

Ledigheden på Bornholm er med 6,3 pct. lidt over landsgennemsnittet på 5,1 pct. (juli 2014), jf. figur 1. Ledigheden har været faldende det seneste år dog med en svag stigning de seneste måneder. I perioden 2009-2013 er antallet af beskæftigede faldet fra 18.965 i 2009 til 17.269 i 2013. Samtidig er 30 pct. af indbyggerne på øen i alderen 16-64 år offentligt forsørgede mod 23 pct. på landsplan.

Figur 1. Sæsonkorrigeret bruttoledighed i hele landet og Bornholm

Kilde: Danmarks Statistik

Fremskrivninger foretaget af Center for Regional og Turismeforskning indikerer, at der relativt hurtigt vil opstå mangel på specialiseret arbejdskraft på Bornholm. Allerede nu giver de bornholmske virksomheder udtryk for, at de har svært ved at rekruttere arbejdskraft med den nødvendige specialviden. Omvendt repræsenterer den kommende mangel på specialiseret arbejdskraft en mulighed for Bornholm som helhed, fordi de nye jobmuligheder også giver mulighed for at tiltrække nye beboere til øen.

De bornholmske virksomheder

Beskæftigelsesmæssigt er de største private brancher på Bornholm handel, bygge og anlægsvirksomhed samt landbrug, skovbrug og fiskeri, jf. tabel 1. Der er gennemsnitligt langt flere ansat i den offentlige sektor på Bornholm end på landsplan.

Tabel 1: Beskæftigelsen på Bornholm fordelt på sektor

	Bornholm 2013	Bornholm Pct.	Danmark Pct.
Primært privat sektor			
Handel	2.293	13,3	15,7
Bygge og anlæg	1.118	6,5	5,7
Transport	1.034	6,0	4,6
Landbrug, råstofudvinding mv. Rejsebureauer, rengøring og operationel service	966	5,6	2,9
Anden industri og forsyning	899	5,2	4,8
Hoteller og restauranter	706	4,1	7,7
Føde-, drikke- og tobaksvarerindustri	639	3,7	3,4
Maskinindustri	611	3,5	2,0
Information og kommunikation	514	3,0	2,0
Erhvervsservice	491	2,8	3,7
Andre serviceydelser mv.	456	2,6	5,5
Ejendomshandel og udlejning	566	3,3	3,1
Finansiering og forsikring	260	1,5	1,7
	218	1,3	3,0
Primært offentlig sektor			
Sociale institutioner	2.484	14,4	12,4
Sundhedsvæsen	1.333	7,7	6,6
Undervisning	1.272	7,4	8,2
Offentlig administration, forsvar og politi	1.123	6,5	5,2
Kultur og fritid	286	1,7	1,8
I alt	17.269	100,0	100,0
<i>Heraf offentligt beskæftigede</i>	<i>6.985</i>	<i>40,4</i>	<i>33,0</i>

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Produktivitetsudvikling og eksport

Bornholm har sammenlignet med landsniveauet og andre kommuner beliggende i yderområder en relativ lav produktivitet. Den bornholmske produktivitet var i 2012 på 420.000 kr. pr. beskæftiget, mens tallet på landsplan var 557.000 kr. Bornholm har således en produktivitet, der ligger på 75 pct. af landsgennemsnittet. Bornholm har ligeledes haft svært ved at følge den nationale produktivitetsudvikling.

Mellem 2004 og 2012 er den bornholmske eksport til udlandet øget fra 2,9 til 4,6 mia. kr. Selv om den bornholmske eksport faldt under krisen, har de bornholmske virksomheder klaret sig godt både sammenlignet med landsniveauet og andre yderområder. De bornholmske virksomheder har tilmed formået at øge eksporten i de senere år trods den relativt lave produktivitet på øen.